

Методичний коментар до уроку “Казка очима різних митців”

“Попелюшка” у звуках і рухах

Зверніть увагу на те, що цей і наступний урок мають спільну тему, тому інтеграція різних видів мистецтва дещо підсилена.

Казкове вітання

Запропонуйте дітям пригадати сюжет і персонажів казки “Попелюшка”.

- Хто головний герой цієї казки?
- Чому саме Попелюшка?
- Хто є другорядними персонажами казки? Як відрізнити головних персонажів від другорядних?

Запропонуйте дітям перевтілитися в персонажів казки “Попелюшка” і привітатися, передаючи його / її рухи, жести, інтонації та вираз обличчя. Діти показують короткі мініатюри-привітання, а решта пробують відгадати персонажів.

Така вправа допоможе не лише пригадати сюжет, а й краще зрозуміти характери та прагнення персонажів. Спонукайте дітей обирати не лише добрих симпатичних героїв, а й інших персонажів (наприклад, мачуху та її дочок тощо).

- Пригадайте, хто обрав однакових персонажів.
- Кому найкраще вдалося зобразити персонажа казки?
- Чи всі використали однакові прийоми?

Досвід, набутий під час виконання цієї вправи, стане у пригоді під час роботи над фрагментом вистави на наступному уроці.

Знайомимося з композитором

Сергій Прокоф'єв — один з найяскравіших композиторів ХХ століття. Він написав понад 130 музичних творів: 11 опер, 7 балетів, 7 симфоній, 8 концертів для сольного інструмента з оркестром, твори камерної вокальної та інструментальної музики, музики для кіно і театру. Твори Прокоф'єва відкрили нову сторінку класичної музики, адже композитор створив свій, ні на що не схожий музичний стиль. Кажуть, що він ще за життя став справжнім класиком.

Майбутній композитор народився в невеликому українському селі Сонцівка (нині село Красне Донецької області) у 1891 році. Іноді кажуть, що хлопчик вже народився композитором, і це не жарт: у 5 років Сергій награв на фортепіано свою першу п'єсу (ноти потім записала мати).

Одним із найяскравіших вражень дитинства маленького Сергія стало відвідування оперного театру. Це стало неабияким поштовхом до серйозного захоплення музикою. Хлопчикові пощастило, адже він мав цілковиту підтримку батьків, які безмежно його любили й мали змогу дати йому гарну освіту.

У 10 років Сергій Прокоф'єв написав свої перші опери “Велетень” і “На пустельних островах”, причому записав їх до нотного зошита абсолютно самостійно. Ці твори високо оцінили професори консерваторії. Влітку 1901 року в сільському маєтку родини Прокоф'євих з'явився Рейнгольд Глієр, який згодом став відомим композитором. Глієр займався

з Прокоф'євим фортепіано, імпровізацією, теорією композиції, гармонією, а також допоміг написати ще одну оперу.

Коли тринадцятирічний Сергій Прокоф'єв вступав до консерваторії, він вже був автором чотирьох опер, симфонії, двох сонат і кількох фортепіанних п'єс. У приймальній комісії були вражені здібностями талановитого абітурієнта.

У грудні 1908 року відбувся перший публічний виступ Прокоф'єва як композитора і піаніста, а вже в 1910 році про нього стали писати як про “видатного композитора”.

Прокоф'єв був також блискучим шахістом. “Шахи — це музика думки” — один з його найвідоміших афоризмів. Одного разу композитору навіть вдалося виграти партію у тодішнього чемпіона світу з шахів Хосе Рауля Капабланки.

Як це часто буває з геніями, інтерес до музики Сергія Прокоф'єва зростає. Далеко не всі твори композитора були виконані на великій сцені за його життя. Знавці музики кажуть, що деякі твори вперше зіграли в концертах лише у XXI столітті. Адже майстер набагато випередив кілька поколінь музикантів і слухачів.

Композитор народився в Україні, і 2011 рік був оголошений роком Прокоф'єва. У 2012 році в Донецьку було відкрито міжнародний аеропорт імені Сергія Прокоф'єва. У Києві щороку проводиться Всеукраїнський конкурс піаністів імені Прокоф'єва.

Балет “Попелюшка”

Попелюшка — західноєвропейська казка, один з найпопулярніших сюжетів, який має понад тисячу варіантів у казках різних народів світу. Різні митці по-різному уявляють персонажів казки і втілюють у своїх творах.

Балет “Попелюшка” — один з найвідоміших балетів для дітей Сергія Прокоф'єва. Послухайте, як композитор за допомогою музики передав настрої персонажів, їхні мрії та думки.

Діти слухають музику Сергія Прокоф'єва до балету — “Танець із мітлюю”, “Гавот”, “Вальс-коду” та “Опівночі”.

- Поміркуйте, яка музика якого персонажа казки змальовує. Про які події композитор нам розповідає? Чому ви так вирішили?
- Покажіть рухами, що ви уявляєте. Яку хореографію — класичну чи народну? Чому?
- А чи можете уявити під цю музику танець із сучасною хореографією (з вільними імпровізаційними рухами)?

У виставі все має бути гармонійно — музика, дія, декорації, костюми персонажів, рухи тощо. Тож поміркуйте, які костюми мають бути в балеті. Нагадуємо, що вони мають відображати характер персонажів і бути зручними для виконання балетних рухів.

Запропонуйте дітям створити ескізи балетних костюмів, слухаючи музику. Коли варто використати балетну пачку, напівпачку, хітон?

А тепер подивіться фрагменти балету.

- Про що мріє Попелюшка? Про що згадує? Як вона це показує рухами у “Танці з мітлюю”?

- Якими рухами хореограф підкреслив заздрість і жадібність дочок мачухи у “Гавоті”?
- Як рухи доповнили образ, створений музикою?

Подивіться, як Попелюшка, Принц і всі гості на балу танцюють “Вальс-коду” — романтичний, ніжний танець. Кружляючи дедалі швидше й швидше, Попелюшка ніби відривається від землі й забуває про все на світі... Аж раптом невблаганний бій годинника (фрагмент “Опівночі”) — знаменитий бентежний момент! Навіть той, хто не добре знає зміст казки, почувши ці звуки “побачить” в уяві годинник і почує його бій.

- Як відображено в музиці цей бентежний момент?

Ще раз уважно прослухати музику Сергія Прокоф'єва та почути музичні інструменти, які передають характер різних героїв казки дітям допоможе завдання 3 на с. 24 з [робочого зошита-альбому “Мистецтво”](#) для 4 класу.

Зверніть увагу дітей на костюми персонажів.

- Як костюми підкреслили особливості характеру персонажів?
- Який костюм вам найбільше сподобався? Чим саме?
- Чи є щось спільне у ваших костюмах і костюмах у виставі? Що вам вдалося, а що варто вдосконалити? Чому?

Ілюструємо казку

Ще раз пригадайте Попелюшку.

- Яка вона? Чим вирізняється з-поміж інших персонажів казки?
- Чому вона всім подобається? А може, не всім? Кому вона не подобається? Чому?
- Як це підкреслити на ілюстрації?
- Що допомагає нам одразу впізнавати Попелюшку на ілюстраціях та у виставах?

Роздивіться ілюстрації різних художників до казки “Попелюшка” у підручнику (с. 44).

- Що спільного у Попелюшок, а чим вони відрізняються?
- Спробуйте оживити ілюстрації та показати рухами обох Попелюшок. У чому буде різниця?
- Яка ілюстрація на вигляд сучасніша? Чому?
- Яка ілюстрація вам більше подобається? Чим саме?

Роздивитися інші ілюстрації цих художниць-ілюстраторок і порівняти ілюстрації з різних видань дітям допоможе завдання 1 на с. 24 з [робочого зошита-альбому “Мистецтво”](#) для 4 класу.

Зобразіть Попелюшку так, як ви уявляєте. Розкажіть про свою Попелюшку. Оживіть ілюстрацію — покажіть, як ваша героїня рухається, який у неї голос, як вона знаходить вихід із різних ситуацій.

Подивіться, як втілили образ Попелюшки ваші однокласники та однокласниці.

- Чим ваші Попелюшки відрізняються?

Цю роботу можна продовжити

Тема уроку може продовжитися у проєкті “Казка очима різних митців” — діти вибирають казку і досліджують, як різні митці засобами різних видів мистецтва її втілили. Порівнюють, аналізують, розмірковують, як роботи різних митців доповнюють одна одну.